

ALBERT JANS VELD

ALS LOTELING, MAAR NIET NAAR MOSKOU

©Albert Metselaar, 2021 albertmetselaar@home.nl

Naast het pand Krakeel 31, ligt een stukje bouwland, afgezoomd met enkele oude bomen. Die bomen stonden ooit voor het boerderijtje van Albert Veld, en het deel dat daar bij aan was gebouwd. Albert Veld woonde zelf aan de wijk, naast Krakeel 31. Daar werd het verhaal van de tocht naar Moscou doorverteld. Maar dat begon al in het Pesserveld, in de marke van Pesse.

De Drenten waren gewend dat ze wat moesten doen voor de samenleving. De weerbare mannen moesten helpen bij het blussen van brand, het jagen op wolven, de schulte assisteren als er ruzies waren, of patrouille lopen in tijden van oorlog. Maar soldaat worden? Dat was je niet verplicht. Dat was iets voor huurlingen, avonturiers, gelukzoekers, of mensen die geen ander werk konden krijgen. In de Franse Tijd werd de militaire dienstplicht ingevoerd. Dat was dan ook een schok voor velen, temeer omdat je dan ook nog in dienst moest in een leger dat vocht voor de belangen van de bezetter. Nu werd er heel verschillend gedacht over de Fransen, in die dagen, want velen zagen hun komst als vooruitgang. De doorsnee inwoner van Hogeveen en omstreken was echter Oranjegezind. Het leverde moeilijke situaties op, voor de jongemannen die geen andere keus hadden dan een lot te trekken, en bij een laag lot naar het leger moesten. Dat overkwam ook Albert Jans Veld uit het Pesserveld.

We weten niet zoveel van Alberts jeugd. Albert werd gedoopt op 18 april 1790 te Hoogeveen. Zijn ouders waren Jan Alberts Veld en Trijntjen Zweitzes. Het gezin Veld woonde ten noorden van de Pesserdijk, in het gebied van Pesse, buiten het grondgebied van Hoogeveen. Dit was ter hoogte van de 11de wijk van het Achteromse Opgaande. Omdat men geografisch aangewezen was op Hoogeveen, vinden we de familie Veld steeds in Hoogeveense registers vermeld. In 1807 kreeg het gezin van de diakonie. Hun bestaan vonden ze onder meer op een hoekje bouwland van 1/4 morgen en door de opbrengsten van hun schapen. In 1807 hadden ze er al 18. De jonge Albert Veld was schaapherder. De zoon van Jan Alberts Veld verscheen bij de maire van Hoogeveen, lezen we in de boekhouding van maire (burgemeester) Abraham Meijer. Jan Alberts Veld had twee zonen, en die tweede heette ook Jan, geboren in 1798. Het zal hier dus gegaan zijn om zijn zoon Albert, de oudste. De maire had bericht gekregen over de pokziekte onder de schapen. Hij moest van de Landdrost van Drenthe rapporteren wanneer er in zijn gemeente besmettingen waren. Jan Alberts Veld had de pech dat de ziekte heerste in zijn kleine kudde. De maire schreef de 22^e juli aan de Landdrost dat er 7 schapen van Jan Alberts Veld waren aangetast. De Secretaris-Generaal G. Vos schreef op de 24^e een brief terug, waarin de gemeente Hoogeveen erop werd gewezen dat ze volgens Koninklijk Besluit (van koning Lodewijk Napoleon) de schapen moesten observeren en moesten rapporteren over de voortgang of vermindering van de pokken. Op 29 juli kwam Albert Jans Veld verslag doen op het gemeentehuis. Ze hadden nog 6 schapen met de pokken. De zevende was dood. Die was gestorven in de nacht van 27 op 28 juli.

Albert kwam op zaterdag de 5^e augustus terug, om opnieuw verslag te doen. Van de zeven zieke schapen waren er drie al helemaal hersteld. Er waren er nog drie ziek. En dus die ene dode. Abraham Meijer rapporteerde dit weer aan de Landdrost van Drenthe, op maandag 7 augustus 1809. de bewaard gebleven stukken getuigen van een kleine ramp voor Hoogeveen, want een besmettelijke ziekte kon veel schade aanrichten, en een grote ramp voor een arm gezien als dat van Jan Alberts Veld en zijn kinderen. Maar nog grotere ramp zou volgen, voor dit gezin. Los van dit werk zal Albert allerlei veldwerk hebben gedaan. Een arbeider pakte op wat hij krijgen kon, er moest geld binnenkomen. Albert was in 1812 verplicht om te loten.... en trok een te laag lot. Drie jaar was hij weg. Alberts nazaat Tieme Wolting schreef in het begin van de 60'er jaren van de vorige eeuw de familieoverlevering over Albert Jans Veld op en ging ermee naar dr. Jacob Wattel. Die onderzocht de overlevering en probeerde meer feitelijke informatie over Albert Veld op papier te krijgen. We komen tot het volgende verhaal:

Albert Jans Veld viel onder lichte 1810, die in 1812 onder de wapenen werd geroepen. Op de lijst van lotelingen stond hij vermeld als Albert Jans, zoon van Jan Veld. In de loop van 1812 kwam gemeentebode Bakker de huizen bij langs om het oproepingsbevel rond te brengen. Op 29 januari vond de loting plaats. Albert trok nummer 38. Eind maart kreeg hij met zeven andere jongens van zijn lichte een oproep voor de Nationale Garde. Concreet hield dat in dat hij nog niet onder de wapenen hoefde. In mei bracht bode bakker een nieuw biljet bij hem thuis. Op 19 mei 1812 moest Albert zich melden in Groningen, net als Aaldert Stoffers, Klaas Jans Schonewille, Jan Harms Iemker en Remmelt Lucas. Ze gingen. Aan plaatsvervangers, een remplaceant, hoefden de jongens niet te denken. Dat kostte zoveel

geld, zoveel hadden ze niet. Een enkeling dook onder, maar dat was ook geen optie voor Albert. Dat hield in dat er huiszoekingen zouden komen, verplichte in-kwartiering van soldaten bij de ouders, en meer ellende. Afkeuren was er niet bij. Albert was een gezonde man. “Capable de servir”, werd bij zijn naam vermeld.

Albert is ingedeeld bij het 87^e Cohorte van de Nationale Garde. We weten het uit de militaire stamboeken van de soldaten van Napoleon. Dat had zijn depot in Groningen. Het stond onder bevel van kolonel Busmann, afkomstig uit Hannover. De kolonel had al een loopbaan achter de rug, was gepensioneerd, leefde een rustig leven op de havezathe Lemferdinge bij Eelde, en in 1812 opnieuw in dienst getreden onder de keizer. Het gaf wat moeilijkheden om de manschappen in het uniform te krijgen. Het werd een uniform met witte knopen, met daarop een kroon van olijven en eikenbladeren, te midden van de woorden Garde Nationale. Ze droegen zilveren epauletten. Kolonel Bussman stelde zijn cohorte op 1 oktober 1812 zogenaamd vrijwillig ter beschikking, om deel uit te maken van het actieve leger. De soldaten waren getraind, nu kon het gebeuren. Het gaf nogal wat ophef. Groningen was een mooie, rustige plaats, voor de soldaten. Zij en hun familie zaten niet op een grote veldtocht te wachten. Aangenomen wordt dat de kolonel een wit voetje bij Napoleon wilde halen en droomde van een mooie carrière.

Het 87e Cohorte nam op 25 januari 1813 afscheid van de stad Groningen, met een plechtigheid en toespraak op de Grote Markt. Ze marcheerden naar het algemene militaire depot in Wesel. Onderweg is menigeen gedeserteerd, waaronder Arend Simons Schonewille uit Hoozeveen. De marsroute liep via Dwingeloo en Meppel naar Zwolle. Vandaar vertrokken ze over Deventer en Zutphen naar Arnhem. Ze kwamen op 6 februari 1813 in Wesel aan. Ze werden daar onderdeel van het 147^e Regiment Infanterie van Linie, onder leiding van weer kolonel Busmann. Het 87^e Cohorte werd het 4^e bataljon van dit regiment. Het 147^e Regiment van Linie is op 24 februari in Osnabrück aangekomen. Het trok door over Hannover en Brunswijk. Het nam op 31 mei deel aan de Slag bij Neukirchen. Kort voordien, op 28 mei, werden de troepen bezocht door Napoleon persoonlijk.

Vanwege de vele slagen en schermutselingen, en de daarbij gesneuvelde militairen, werden de eenheden steeds weer hergroepeerd. Ziekte en desertie eisten hun tol, zowel lichamelijk als geestelijk. Velen verdronken in de door overvloedige regen hoog opgezwollen rivier de Bober. Waarschijnlijk bestond het 147^e Regiment al niet meer, toen in augustus 1812 kolonel Busmann een andere aanstelling kreeg. De Volkerenslag bij Leipzig in oktober 1813 betekende het voorlopige einde van de heerschappij van Napoleon. Zijn rijk stortte ineen. Via alle mogelijke omzwervingen keerden soldaten terug naar huis, waaronder ook Albert Jans Veld. Op basis van de geschiedenis van zijn eenheid, is er geen enkele indicatie dat hij ooit in Moscou is geweest. Dat dit in de overlevering wel zo is meegenomen, dat is niet verwonderlijk. Verhalen lopen snel door elkaar, de ene generatie maakt zeker wat de vorige nog als mogelijk of waarschijnlijk toevoegde, en bij een verhaal over een soldaat onder Napoleon is het niet vreemd dat Moscou erbij werd gehaald. De verschrikkingen van de tocht naar Rusland waren overal in de vertellingen aanwezig.

Wat werd er concreet verteld rondom Albert Veld? Albert had onderweg nog gedulleerd, om een stuk vlees, zo vertelde de overlevering. Een Fransman had Alberts stuk vlees met een vork uit het bord geprikt, omdat hij zelf een kleiner stuk had, en gaf Albert het kleinere stuk. Albert verruilde de stukken weer. Weer ruilde de

Fransman de stukken vlees, en weer legde Albert ze terug. Daarop werd Albert uitgedaagd tot een duel, direct na de maaltijd. Ze kregen beiden een sabel en zouden vechten tot er bloed vloeide, dan zou het stoppen. Albert raakte gewond aan zijn hand, door een klap van de sabel van zijn tegenstander. Hij wist zelf de Fransman een steek in de dij toe te brengen. Daarmee eindigde het duel. Beide duelleerders moesten verzorgd worden in het hospitaal.

Volgens de overlevering heeft Albert aan tal van gevechten deelgenomen. Of de 13 vuurgevechten en 4 veldslagen waarover men later sprak de juiste telling zijn, of in het doorvertellen zijn aangepast, dat zullen we nooit weten. Zeker is dat er vuurgevechten waren, want een detail gaat daar op terug. Albert zag op een dag dat een Russische soldaat op hem aanlegde. Het was vlakbij. Hij kon nog maar net achter een boom springen. De Rus miste. Albert laadde snel zijn eigen geweer en schoot de Rus dood. Niet iedereen hield de moed erin. Op een nacht, toen men bij een rivier bivakkeerde, die men de dag ervoor was overgestoken, maakten een stel Nederlandse soldaten een vlot van planken en balken van een bouwvallige schuur, die in de buurt stond. Ze deserteerden. Toen dat de dag erop werd ontdekt, werden de Nederlanders over verschillende afdelingen verdeeld. Toen Moskou naderde, was er een zware slag, in de buurt van de stad.

De Rus, was dit misschien in werkelijkheid een Duitser? En zoals gezegd, Moskou werd niet bereikt. Volgens de overlevering is Albert niet in de hoofdstad zelf geweest, maar was hij ingekwartierd in een van de voorsteden. Als we dat nu eens ruim zien, dan weten we op basis van de geschiedenis van zijn eenheid, hij diep in Duitsland lag. De geografische kennis van de arbeider van toen, is niet die van de bevolking van nu. Ze hadden geen idee van afstanden, wisten niet waar Moskou precies lag, noch waar ze zelf precies waren. Onder de soldaten zullen zoveel verhalen zijn geweest over de verschrikkingen van de Russische veldtocht, dat ze de verhalen overnamen en doorvertelden. Dat je dan het idee hebt – en overbrengt – dat je ‘voor Moskou’ bent geweest, is niet zo gek. Hij heeft Moskou wel zien branden, werd er verteld. Hij heeft wel meer steden zien branden, als soldaat van Napoleon, en er is zoveel gevochten. Het is later aan hem persoonlijk gekoppeld. Zo gaat dat. Van Albert Metselaar (1817-1891) werd in de familie doorverteld dat hij bij Waterloo had gevochten. Dat bleek de Belgische opstand geweest te zijn.

Albert Veld moest op een nacht een wacht afllossen. Hij sprak een wachtwoord, toen hij dicht bij de schildwacht was gekomen, zo vertelt de overlevering. De man reageerde niet, bleef stil op zijn geweer staan leunen, en zei ook niets toen Albert het wachtwoord toeschreeuwde. Hij was doodgevroren. Om zelf ook niet dood te vriezen, hield hij zich in leven door snel op en neer te blijven lopen. De hevige sneeuwstormen onttrokken alle zicht. Alleen de Kozakken, die leken te kunnen zien, als ze ineens een charge uitvoerden, en weer weg waren op hun kleine paardjes in de veiligheid van de sneeuwstorm. Albert zag menige keer hoe mensen van kou en uitputting neervielen langs de weg. Ze werden toegedekt door de sneeuw. Bij hemzelf vrozen de nagels van zijn tenen, maar hij had geen letsel dat hem handicapte, anders was hij nooit weer thuis gekomen. De overlevering zegt dat Albert Veld van een kapitein enkele kostbaarheden had gekregen. Die officier stierf van de kou, bij een bivakvuur, en hij zag de dood aankomen. Hij mocht Albert wel. Voor hij stierf zei hij tegen Albert: “In het zadel van mijn paard zit een goudenplaat en een gouden horloge. Die mag jij hebben.” Albert deed de plaat in zijn veldtas en naaide het gouden horloge aan de binnenkant van zijn broek.

Twee Franse militairen. Een encenering op een oude ansichtkaart.

Albert had meegeholpen om dennenbomen voor de brug over de Berezina om te hakken, zegt de overlevering. Was dit misschien bij de rivier de Bober? Het water was daar ook vreselijk. De winter sloeg ook toe bij de jongens van het 147^e Regiment, niet alleen in Rusland. Albert zag hoe ruiters hun paard over de rivier probeerden te laten zwemmen. De meesten verdronken. Albert Veld is volgens de overlevering bij deze rivier gevangen genomen. Het verhaal zegt: Berezina, maar dit kan allemaal bij de Bober zijn geweest, op basis van de geschiedenis van zijn regiment. Hij werd ondergebracht in een klooster. Zijn veldtas met de gouden plaat werd hem daar afgenomen. Later beduidde een Rus hem dat hij zijn broek uitmoest trekken. Die trok de Rus toen aan. Zo raakte Albert het gouden horloge kwijt, dat er nog in zat. Zelf kreeg hij een oud vod toegeworpen. Het geluk liet hem niet in de steek. Er zal een kern in deze overlevering hebben gezeten. Maar was het een Rus, kan natuurlijk best, ook die soldaten zag je overal in het oosten, of was het een andere nationaliteit? Haal feit en toevoeging na zoveel generaties maar eens uit elkaar.

Op een morgen, toen hij bezig was zich bij de pomp te wassen, kwam er een heer voorbij rijden. Die vroeg in het Nederlands: "Ben jij een Hollander?" "Jawel, meneer". "Heb je soms nog een vriend in dit klooster?" "Jawel, meneer". "Haal hem dan eens op". Albert haalde een vriend op, een schippersknecht, die zijn mouwen had opgestroopt. Er was een getatoeëerd anker zichtbaar. "Nee", zei de heer, "Heb je geen andere vriend?" Albert haalde een andere kameraad op. "Haal jullie kleren maar", zei de voorname Rus, die van Hollandse afkomst bleek te zijn. Ze gingen met hem mee naar zijn landgoed. De een werd stalknecht, de andere tuinman. Na enige tijd vroeg Albert de heer waarom hij de schippersknecht had teruggestuurd. Dat was omdat hij een misdadiger zou zijn, want hij was gebrandmerkt. Albert deed zijn best om de heer ervan te overtuigen dat een tatoeage een algemeen schippersgebruik was, en niets met brandmerken te maken had. Het kostte wat moeite, maar het eind van het verhaal was, zo zegt de overlevering, dat nu ook de derde Nederlander naar het landgoed mocht komen. Hij werd door de dorpelingen uit het klooster gehaald. Korte tijd later brak er een besmettelijke ziekte uit. Alle gevangenen in het klooster stierven. Van de gevangenen bleven alleen Albert en zijn beide kameraden over, omdat ze bij de heer op het landgoed woonden. Albert had al die tijd last gehad van een schampschot van een kanonskogel. Dat begon steeds meer pijn te doen. De wond begon te ontsteken. De vrouw van de heer merkte dat hij gekwetst was, en verbond de wond, die daarop snel ging genezen. Volgens de overlevering is Albert aan het werk gebleven tot in de tweede helft van 1815, na de slag bij Waterloo. De Russische heer riep de drie krijgsgevangenen bij zich, gaf hun wat geld, en vertelde dat ze naar huis terug mochten. Als hun families door oorlogsgeweld was omgekomen, of door de Fransen waren uitgeroeid, konden ze altijd bij hem terug komen.

Na een lange zwerftocht kwam Albert aan in Hoogeveen. Volgens de overlevering kwam hij vanuit de richting van Pesse en liep hij op de brede kant van de Hoofdstraat, op weg naar het Krakeel. Omdat we met zekerheid weten dat zijn ouders NIET op het Krakeel woonden, moet dit een latere uitleg zijn geweest, die in de overlevering is meegenomen. Als hij echt vanuit de richting Pesse was gekomen dan was hij nooit via de Hoofdstraat gelopen. Hoe dan ook, hij kwam aan in Hoogeveen en liep op de brede kant, de westkant. Daar zag hij iemand met een bok varen. Toen hij goed keek, herkende hij zijn broer Jan, die een vracht mest had

weggebracht en nu weer terugvoer naar huis. Albert riep zijn broer toe en deze kwam naar de kant. Toen die daar een haveloos figuur zag staan, dacht hij dat het een bedelaar was. Hij wilde weer weg varen. "Jan, ken je me niet meer? Ik ben Albert". Jan kwam toen naar de kant en zei: "Kerel, hoe kom jij hier zo ineens? We gaan eerst een glaasje drinken en vertel me dan maar alles". Ze liepen naar de Grote kerkstraat, naar de herberg van Lieben Diene, later De Beurs (Grote Kerkstraat 28). Ze dronken een glas bier. Toen gingen ze naar huis. Ze begrepen wel dat ze hun ouders moesten voorbereiden. Daarom zei Jan: "Blijf hier buiten wachten, dan zal ik rustig vertellen dat hij er weer bent, anders schrikken de ouden mensen te erg".

Hun ouders lagen al in bed. Jan ging naar de bedstee en zei: "Er moet in Hoogeveen een man zijn aangekomen, die iets gehoord heeft van Albert". "Waar is die man?" vroeg vader Veld. "Ik geloof dat hij hier vlak bij is", was het antwoord. "Ik wil die man onmiddellijk spreken, zei de oude vader, en sprong uit de bedstee. "Ik zal hem wel even halen", zei Ja, en haalde Albert op. De ouders konden eerst amper geloven dat hun zoon na ruim drie jaar weer terug was. Het was al avond, iedereen lag eigenlijk al op bed, maar vader Veld liet de naaste burens halen en iedereen kreeg het nieuws te horen. De burens haalden weer burens en bekenden op. Het huis was vol. Albert begon te vertellen van zijn belevenissen, gevechten, ellende, zwertochten. Hij sloot af met: "God heeft me gespaard".

Het heeft waarschijnlijk geduurd tot 1815 voordat hij terug was in Hoogeveen, zo blijkt ook uit de bronnen. Dat klopte dus wel met de overlevering. Helaas heeft Albert Veld nooit iets op papier gezet over zijn ervaringen in Rusland. De overlevering was toen dit uiteindelijk alsnog gebeurde zo gekleurd, dat dr. Jacob Wattel tal van details moest schrappen, op basis van feitelijke gegevens. Iedereen die een overlevering doverteld is ervan overtuigd dat het verhaal klopt, maar iedereen is ook genegen om op basis van kennis en interpretatie er iets aan toe te voegen. Het gevolg kan zijn en zal zijn dat er zaken voor waar worden verteld, die niet stroken met de werkelijkheid. Ook het gegeven uit de overlevering dat Albert op moest komen omdat anderen onderdoken, of ziekte simuleerden, is niet hard te maken. Hij had zo'n laag nummer getrokken, en er waren zulke duidelijke richtlijnen over wie wel of niet op moest komen, dat hij sowieso had moeten vertrekken. Een overlevering over een ruzie in een café in Hoogeveen, bij een kermis, met een jongeman uit Ruinen die trots vertelde dat hij krankzinnigheid had gesimuleerd en dat daarom een domme Hoogeveense pummel voor hem in de plaats was gekomen, kan wel een kern hebben, maar kan niet kloppen in letterlijke zin, dat Albert voor hem naar Rusland was vertrokken. Een andere mogelijke kern kan zijn geweest dat Albert iemand neersloeg die lelijke opmerkingen plaatste over de lotelingen die naar Rusland waren geweest.

Wattel fileerde prachtig de feitelijke informatie uit de later toegevoegde overleveringen, en zette die los van elkaar. Maar zijn fileermes was gericht op de geschiedenis van het 33^e regiment. Daardoor liet hij ook zaken staan, waarvan nu bekend is dat ze niet hebben kunnen kloppen. Omgekeerd voegde Wattel allerlei wetenswaardigheden van het 33^e regiment toe, toen hij erover publiceerde (Nieuwe Drentsche Volksalmanak 1966), dat hij mythen ondersteunde of zelfs in het leven riep. Dat was niet zijn stijl van werken. Over het algemeen heeft dr. Jacob Wattel in tegenstelling tot Lammert Huizing veel onderzoek gedaan, en stond open voor in-

terpretaties die ingingen tegen algemeen aanvaarde aannames, wanneer de feiten hem die brachten. Wattel had echter nog niet de vele algemeen beschikbare gegevens uit onze tijd. Hem kennende, zou hij nu onmiddellijk met een nieuwe studie zijn gekomen, waarbij hij afscheid nam van oude veronderstellingen. Aangezien er zelfs geen regimentsnummer was overgeleverd, bleef hij toen gissen, waar we nu zekerheid hebben.

Eén ding heeft Wattel niet verder onderzocht, terwijl dat in zijn dagen al heel goed mogelijk was. Sterker nog, uit zijn andere publicaties blijkt dat hij de betreffende registers in handen heeft gehad, maar niet door had dat hij daarmee ook kennis kon verwerven over Albert Veld. Hij accepteerde zonder nader onderzoek de boodschap dat Albert Veld uit het Krakeel was vertrokken. Het was logisch, dat de familie de verhalen in het Krakeel plaatste. Albert is in 1818 getrouwd, heeft zijn hele verdere leven in het Krakeel gewoond, werd schipper en heeft daar een winkeltje gehad. Alles wat de familie van hem wist, was geplaatst in het Krakeel. Dus ook het vertrek en de terugkeer. Dat ging min of meer vanzelf, omdat alles wat men wist van de oude Albert Veld met het Krakeel had te maken. Zelf heeft hij blijkbaar niet verteld waar hij precies had gewoond, voordat hij vertrok, zodat alleen het Krakeel in het geheugen bleef. Maar Albert woonde toen ergens anders. Hij woonde later in het Krakeel in pand 243 van bijgevoegd kaartje, een fragment uit de kadasterkaart van omstreeks 1829. In 1829 zag de situatie er als volgt uit:

241, Jannes Berends Bremer, arbeider.

242, Jan Jans Blokzijl, schipper.

243, Albert Jans Veld, winkelier.

241, Jannes Berends Bremer, arbeider.

242, Jan Jans Blokzijl, schipper.

243, Albert Jans Veld, winkelier.

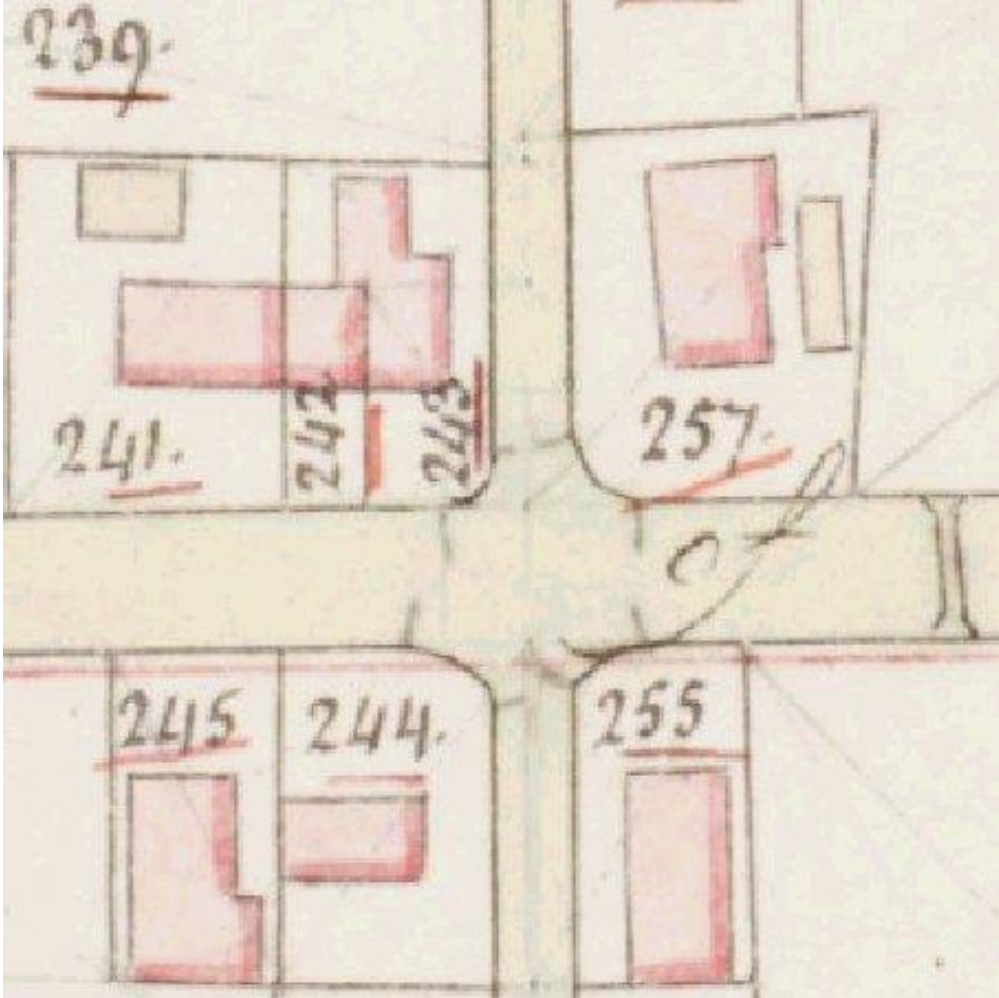
244, Jan Leffers Gortworst, schipper. Waarschijnlijk een pand dat in gebruik was bij een arbeider of een schippersknecht, in dienst van Gortworst.

245, idem. Dit was waarschijnlijk de woning waar Gortworst zelf woonde.

255, Berend Etten, arbeider.

257, wed. Pieter Jans Blokzijl, landbouwster. Dit is het pand van de Fleurige Bedstee. Van dit pand is de oudste geschiedenis uitgewerkt in een afzonderlijke tekst.

We zien tevens dat de kaart aangeeft dat er bij de panden een vonder over het opgaande ligt. Dat waren dan draaivonders, opdat de doorvaart niet teveel gehinderd zou worden. De pramen met turf waren verplicht het vonder ook weer terug te draaien.

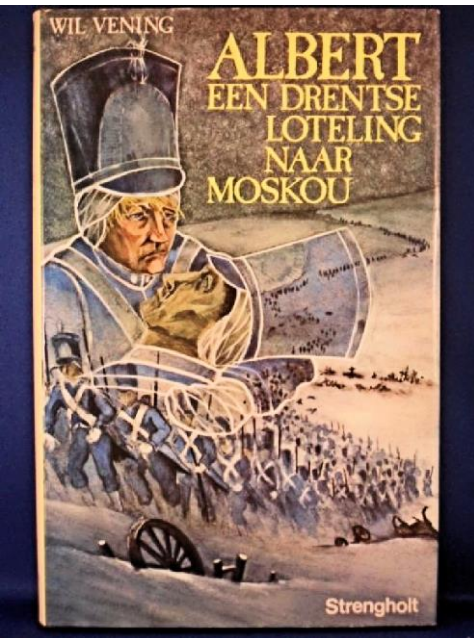

Hoe kwam Albert in het Krakeel terecht? Geesje de Graaf, geboren en getogen in het Hollandsche Veld als dochter van Jan Koerts de Graaf en Annechien Gerrits Huisjes, was een paar jaar ouder. Geesje was gedoopt op 7 september 1783. Ze woonde op het Krakeel, in een van de toentertijd oostelijkste woningen, ver in het veld. Ze kreeg verkering met Pieter Everts Smit of Seepen. Ze trouwden 3 mei 1807. Rinse Jurjens had in 1807 een tapperij op de westkant van de 22^e wijk. Enige tijd later zien we dat zijn woning is overgenomen door Pieter Everts Smit en Geesje de Graaf. Geesje kreeg drie kinderen: Jan (1807), Anna (1809) en Pieter (1812). Toen de derde werd geboren was haar man Pieter Seepen al niet meer thuis. Hij had een plaats bij de zeemacht overgenomen van iemand anders, kon zo goed geld verdienen, maar zette wel zijn leven op het spel. Geesje wist wat het was om angstig af te moeten wachten of een geliefde wel of niet weer thuis zou komen. En Pieter kwam niet weer thuis. Ze vond troost bij Albert Veld, die een vader voor haar kinderen wilde zijn. Ze trouwden 31 januari 1818. Tien maanden later beviel ze van een zoon. Ze noemden hem Jan. In 1820 volgde Koert, in 1823 Geesje en in 1826

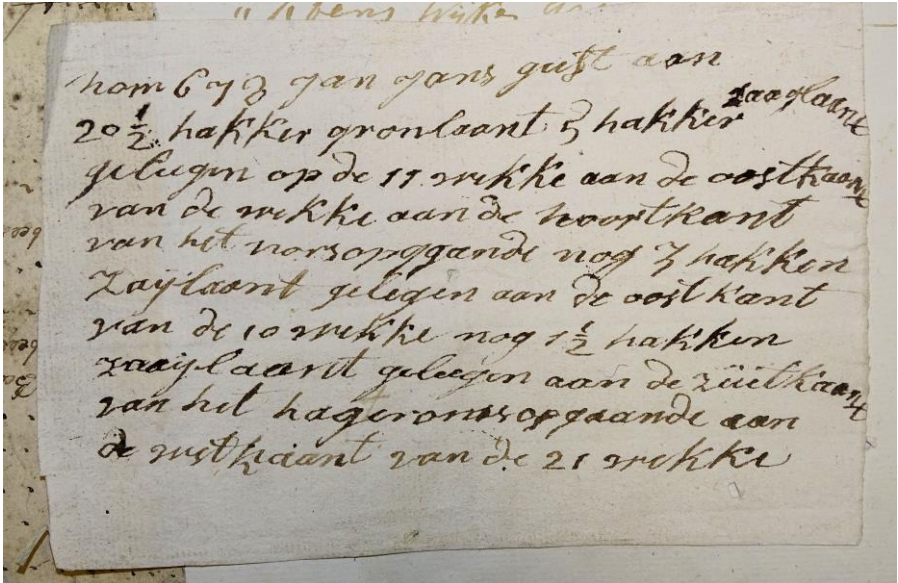
zoon Albert. De laatste werd net geen vier jaar oud, stierf in 1830. De anderen werden groot. Geesje Jans de Graaf stierf in 1859. Albert Jans Veld zelf had een lang leven. Hij overleed op 5 juni 1876, in het Krakeel, woning D 27. Vele lange jaren hebben de verhalen van vroeger, de tocht naar Moskou, hun weg gevonden rondom de haard van zijn woning. Die woning is nu verdwenen. In de huidige situatie is het pand terug te vinden naast, oftewel net ten westen van, 'De Fleurige Bedstee', Krakeel 31

Het was in 1812 dat Albert Veld uit de buurtschap Krakeel bij Hoogeveen werd opgeroepen om naar de herberg te komen waar hij met nog vele andere jongens moest loten. Samen met zes plaatsgenoten werd hij ingelijfd bij het 33^e regiment infanterie onder commando van generaal Davoust. Op weg naar Moskou!" Zo begint de tekst op de achterkant van de in 1973 uitgegeven roman "Albert, een Drentse loteling naar Moskou", van Wil Vening. Het boek baseert zich op de uitgeschreven overlevering van een nazaat van Albert en het daarop gebaseerde onderzoek van dr. Jacob Wattel. Wat voor Wattel nog een mogelijkheid was, is voor Wil Vening een feit geworden. De overlevering en de mogelijkheden werden als feiten aangevuld met nieuwe teksten en gegevens. Dat mag ook in een roman. Maar een roman is wat anders dan geschiedenis. Het beeld kwam steeds verder af te staan van wat zeker is en de vraag is of Albert Veld zichzelf nog zou herkennen in de roman. Wil Vening (1924-1006) zelf over haar boek (NvhN 26-5-1973):

"Men kan zich afvragen waarom ik nu juist een boek over deze tocht van de jonge Albert met alle ellende heb geschreven. Er gebeuren immers tegenwoordig toch al van die verschrikkelijke dingen in de wereld. Welnu, Albert Veld moet volgens mij een geweldig fijne jongen zijn geweest met een enorm karakter. Het boek is eigenlijk een ode aan de vriendschap. Tijdens zijn tocht namelijk heeft Albert een astmatische vriend tot aan diens sterven verzorgd, alleen omdat zijn moeder hem dat had gevraagd. Verder heeft het mij geboeid dat deze Albert, een doodsimpele knaap van 18 jaar, het tijdens die tocht zo handig heeft weten in te pikken dat hij drie jaar later weer thuis was in Hoogeveen", aldus de schrijfster, die in Leeuwarden is geboren, daarna geruime tijd in het Westen vertoefde en sinds 9 jaar met haar gezin (3 kinderen) in Aalden woont. Ze vervolgt: „Toen ik het boek klaar had, heb ik een paar nachten niet kunnen slapen van de beelden die ik had opgeroepen. Het heeft me geweldig aangegrepen. Volgens mij heeft Albert Veld deze tocht waarvan verreweg de meeste soldaten nooit terugkeerden, overleefd omdat hij als veenarbeiderskind het karige en harde bestaan in het veen kende. Hij was al zo gehard en gewend aan ontberingen, maar het staat voor mij vast dat zijn karaktereigenschappen de doorslag hebben gegeven", zegt Wil Vening. Ze heeft zo'n zeven boeken geschreven. Zowel kinderboeken, boeken voor de oudere jeugd als romans. Een bekende roman van haar die binnenkort de tweede druk zal beleven, is: „Turf aan boord". "

In deze schets over Albert Veld is getracht de analyse van dr. Jacob Wattel terug te brengen naar de feiten en de niet omver geduwde elementen van de overlevering een nieuwe kans te geven. Op basis van de koppeling aan het 87^e Cohorte en het onderzoek daarna door G.Kleis (Nieuwe Drentse Volksalmanak 2010) moest er nog meer uit de overlevering worden geschrapt dan Wattel al had gedaan. Er is tevens gezocht naar nieuwe informatie over de jeugd van Albert Veld. Wie een mooi boek wil lezen, kan terecht in de roman van Wil Vening. Wie wat wil weten over Albert Veld, kan de roman vergeten en kan het houden bij deze schets. Wie gewoon een boek wil lezen, met spannende verhalen, wat let hem om die roman op de kop proberen te tikken bij een of ander antiquariaat? Maar gebruik het niet bij de geschiedenisles.....

In 1812 moest alle grond worden geïnventariseerd. Dit is de opgave van Jan Jans, oftewel Jan Jans Veld, de broer van Albert Veld, van de ouderlijke grond. In dit register vinden we ook de grond van Pieter Everts Smit of Siepen. Die had bij zijn woning 3 akker en 36 stok zaailand. Hij had tevens een 'patent', vergunning, als tapper en herbergier. Albert Veld zette deze handel voort. En zo kwam zijn hele levensverhaal in het Krakeel.